

Remonstranten Sommelsdijk

Kerstdienst 25 december 2025 10u

Voorganger *André Meiresonne*

Muziek

Sjaliene de Waal

Chloë de Waal

Tygo de Waal

Cantone o.l.v. Chloë de Waal

Bijbellezing

Janet Parlevliet

Muziek Tygo en Sjaliene de Waal

Welkom

Alle kaarsen aansteken, stilte

Aanvangslied Lied 477 vers 1, 5 *Komt allen tezamen*

Bemoediging en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
Die hemel en aarde gemaakt heeft
Die trouw houdt in eeuwigheid
En niet laat varen het werk van zijn handen.
Genade zij ons en vrede zij ons allen.
Amen

Antwoordlied

Inleiding

Afgelopen zondag had ik een wonderlijke ervaring. Ik reed vanuit Den Haag naar Zwartewaal om daar de blijde boodschap te verkondigen. Uit de speakers schalde de *Suite Kerst* van Jan Zwart, gespeeld door zijn zoon Willem Hendrik Zwart.

Terwijl in de verte de ochtend gloorde, met een geel-oranje gloed aan de oostelijke horizon, zette de organist *Komt allen tezamen* in. En tot m'n verbazing schoot ik ineens vol.

Alleen begreep ik niet gelijk waarvan. Ongetwijfeld een jeugdherinnering: mijn vader aan het kerkorgel; ik, nog heel klein, ernaast op het orgelbankje.

Maar ook, en vooral, die tekst: 'Komt allen tezamen, jubelend van vreugde'. En dan dat zich herhalende, opstijgende 'Komt laten wij aanbidden', en het verlossende 'die ko(-hoo-)ning'.

De mix van het ochtendgloren, dat glorieuze orgel en die hoopvolle tekst over, wat? Over in verwondering verbonden zijn.

Het raakte me.

Laten we bidden...

Gebed van inkeer

Eeuwige,

We vieren kerstmis met elkaar,

De geboorte van een kind – het Kind van het licht.

Laat ons vanmorgen met elkaar iets van dat licht ervaren.

Want we hebben het nodig, zicht op het licht, en een warm gevoel.

Wees hier bij ons, en bij iedereen die met ons meekijkt.

En wees ook en vooral bij iedereen die...

het nu moeilijk heeft, die het slecht heeft, die alleen is.

We nemen iedereen in gedachten die dat nu hard nodig heeft,

en openen onze harten voor iedereen in nood – van welke aard dan ook.

Laat ons hier met elkaar, de geboorte van het licht,

de komst van Christus, vieren.

Amen

Cantone *Het is al nacht in Bethlehem*

Eerste bijbellezing Jesaja 9 vers 5

Een kind is ons geboren,

een zoon is ons gegeven;

de heerschappij rust op zijn schouders.

Deze namen zal hij dragen: Wonderbare raadsman,

Sterke God, Eeuwige vader, Vredevorst.

Lied 486 vers 1 *Midden in de winternacht*

>>> **Check: Irene en Ilonka**

Bijbellezing Lucas 2 vers 1 – 14 (NBV21) >>> Janet

1In die tijd kondigde keizer Augustus een decreet af dat alle inwoners van het rijk zich moesten laten inschrijven. 2Deze eerste volkstelling vond plaats tijdens het bewind van Quirinius over Syrië. 3Iedereen ging op weg om zich te laten inschrijven, ieder naar de plaats waar hij vandaan kwam. 4Jozef ging van de stad Nazaret in Galilea naar Judea, naar de stad van David die Betlehem heet, aangezien hij van David afstamde, 5om zich te laten inschrijven samen met Maria, zijn aanstaande vrouw, die zwanger was. 6Terwijl ze daar waren, brak de dag van haar bevalling aan, 7en ze bracht een zoon ter wereld, haar eerstgeborene. Ze wikkelde hem in een doek en legde hem in een voederbak, omdat er voor hen geen plaats was in het nachtverblijf van de stad.

8Niet ver daarvandaan brachten herders de nacht door in het veld, ze hielden de wacht bij hun kudde. 9Opeens stond er een engel van de Heer bij hen en werden ze omgeven door het stralende licht van de Heer, zodat ze hevig schrokken. 10De engel zei tegen hen: ‘Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen, dat het hele volk met grote vreugde zal vervullen: 11vandaag is in de stad van David jullie redder geboren. Hij is de messias, de Heer. 12Dit zal voor jullie het teken zijn: jullie zullen een pasgeboren kind vinden dat in een doek gewikkeld in een voederbak ligt.’ 13En plotseling voegde zich bij de engel een groot hemels leger dat God prees met de woorden:

**14‘Eer aan God in de hoogste hemel
en vrede op aarde voor alle mensen die hij liefheeft.’**

Lied 476 vers 1 Nu zijt wellekome

Bijbellezing Lucas 2 vers 15 – 20 (NBV21) >>> Janet

15Toen de engelen waren teruggegaan naar de hemel, zeiden de herders tegen elkaar: ‘Laten we naar Betlehem gaan om met eigen ogen te zien wat er gebeurd is en wat de Heer ons bekend heeft gemaakt.’ 16Ze gingen meteen op weg, en troffen Maria aan en Jozef en het kind dat in de voederbak lag. 17Toen ze het kind zagen, vertelden ze wat hun over dat kind was gezegd. 18Allen die het hoorden stonden verbaasd over wat de herders tegen hen zeiden, 19maar Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en bleef erover nadenken. 20De herders gingen terug, terwijl ze God loofden en prezen om alles wat ze gehoord en gezien hadden, precies zoals het hun was gezegd.

Cantone Oh Little Town of Bethlehem

Overdenking *Ere zij God, en vrede op aarde*

We hoorden net klinken:

13En plotseling voegde zich bij de engel een groot hemels leger dat God prees met de woorden:

*14'Eer aan God in de hoogste hemel
en vrede op aarde voor alle mensen die hij liefheeft.'*

Ooit, in onze jeugd, hoorden we Lucas 2, in de 1951-vertaling op deze manier:
[13] En plotseling was er bij de engel een grote hemelse legermacht, die God loofde, zeggende:

[14] Ere zij God in den hoge, en vrede op aarde bij mensen des welbehagens.

Die laatste regels kennen ook andere versies, in andere handschriften, met andere vertalingen:

Daar valt bijvoorbeeld te lezen: *'en vrede op aarde; hij vindt vreugde in de mensen'*.

Dan zou onze bijbeltekst als volgt klinken:

13En plotseling voegde zich bij de engel een groot hemels leger dat God prees met de woorden: 'Eer aan God in de hoogste hemel 14en vrede op aarde; Hij vindt vreugde in de mensen.'

Zo geschreven vindt God vreugde in *de* mensen – dat wil zeggen: in *á*lle mensen!
Wat ook wel zo aardig en geloofwaardig klinkt voor een echt grote God.
Want stel je voor dat hij (Hij! De HEER!) net zo kleinzielig zou zijn als wij mensen, en allerlei voorkeuren zou hebben, sympathieën en antipathieën.

Nee, God heeft vast een groot hart – kunt u zich anders voorstellen?!
God houdt van alles en iedereen – en Hij houdt van elk schepsel even veel.
Zoals in de tekst van het *Ere zij God*, zoals wij dat straks gaan zingen):

Ere zij God / In de hoge / Vrede op aarde / In de mensen een welbehagen

God heeft welhagen in ons mensen – maar hebben wij ook welbehagen in God..?!)

Tussenzang Lied 481 vers 1 *Hoor, de engelen zingen de eer*

(Eerste) Vervolg Overdenking In de mensen een welbehagen

We laten die vraag: ‘Hebben wij ook welbehagen in God..?!’ nog even liggen. Eerst maar eens naar het *Ere zij God*, en het *Vrede op aarde* (vree-hee-de).

Wat zingen die engelen, dat ‘groot hemels leger’, daar nou toch?

‘Eer aan God, in de hoogste hemel, en vrede op aarde, voor alle mensen, die hij liefheeft.’

Wat betekent ‘Eer aan God’? ‘Ere zij God’? Wat is dat voor een tekst? ‘Eren’, wie doet dat nou nog? ‘Eert uw vader en uw moeder’, dat klink inmiddels best mal. Het heeft wonderlijke connotaties, niet zulke vrolijk stemmende associaties.

Bij dat soort ‘eren’ denk je toch onwillekeurig aan afgedwongen respect. Niet omdat je het wilt of meent, maar omdat het moet. ‘Gij zult...’ Daar word je niet blij van. Je hoeft echt geen autoriteitsprobleem te hebben, om er gewoon geen zin in te hebben. (Ik moet denken aan dat liedje van Doe Maar, *Pa*: ‘Zoals je daar... En zeg U, U, U!’)

Maar ja, zometeen zingen we toch ‘Ere zij God’. Hoe kunnen we dat gemeend doen, gemeente? Misschien door God zo groot te maken als ie is? Dat wil zeggen: oneindig groot? Onvoorstelbaar groot? Überhaupt niet te bevatten?

Dat begint met afscheid nemen van een godsbeeld waarin we denken te weten wie, of wat, God is. Vergeet het. We weten het niet. En van daaruit, vanuit dat niet-weten, tot ons door te laten dringen wat we wel weten: dat we leven.

Dat we leven... in een schepping waar we werkelijk geen idee van hebben.

Tenminste, we zijn net begonnen met een begin van begrip van waar we zijn, wat er om ons heen gebeurt, hoe het werkt... (Vandaar al die Nobelprijzen)

En in die onbegrijpelijke oneindigheid kunnen we toch kiezen. We kunnen ervoor kiezen om te vieren dát we leven. We kunnen dankbaar zijn dat we er zijn, dat we mee mogen doen – al is het maar voor heel even: voor de duur van ons korte leven.

Zo beleefd kunnen we met 'Ere zij God' onze dankbaarheid uitdrukken. 'Aan wie?!', vragen mensen dan. Nou, aan een macht, aan een kracht, waar je werkelijk geen idee van hebt, maar die er wel voor heeft gezorgd dat jij hier nu bent.

NB – Nu geef ik toe, hier nu zijn, daar heb je niet om gevraagd. En ook lang niet iedereen is er blij mee – dattie hier ongevraagd beland is. Daarover gaan we het de volgende keer hebben (begin feb). Doen we een lekker zware overdenking. Dan zult u merken: het is maar een kleine stap van de zwarte kousen van de orthodox-gelovigen naar de zwarte coltruien van de Franse existentialisten.

Maar nu je hier toch bent: beter geniet je ervan. Want, had je er dan níet willen zijn? Weet je hoeveel geluk je hebt dat je überhaupt leeft? Dit leven mee kunt maken? En dan ook nog het geluk hebt hier te leven? Hoeveel geluk wil je hebben?

Maar ohohoh, wat is het lastig om dat te beseffen. Je te realiseren hoe goed je het hebt – hoe goed wij het hebben. En met die 'wij' komen we bij de 'vrede op aarde'. Die 'vreeheede op aarde'. Want er lopen ook anderen rond op deze aarde.

En zo vanzelfsprekend als we het vinden dat God evenveel houdt van ons allemaal (want als 'kind van God' is dat toch wel het minste dat je mag verwachten?!), zo lastig vinden wij het zelf om te houden van iedereen om ons heen.

Terwijl dat toch het belangrijkste bijbelwoord is: *Blijf geen wraakzucht of wrok koesteren, maar heb je naaste lief als jezelf. Ik ben de HEER.* (Lev. 19: 18) Daarin zijn we dubbel. We willen niets liever dan samen zijn, het met elkaar goed hebben. Vreedzaam samen leven, begrip voor elkaar opbrengen. Die kerstgedachte...

Totdat je een kerstdiner hebt waarbij de helft van de aanwezigen uit principe geen vlees eet. Ook liever geen geslacht beest in de oven heeft. Zelfs geen dood ding op tafel kan zien. Wat dan? Hoe breng je dan begrip en respect in de kerstpraktijk? Met plaats voor iedereen – voor ieder op zijn eigen manier..? Zonder voorwaarden..?

Tussenzang Lied 478 vers 1 *Komt, verwondert u hier, mensen*

(Tweede) Vervolg Overdenking Amen, Amen, Amen

We doen even twee moeilijke woorden. Transcendent. En immanent. Transcendent betekent 'boven de wereld verheven', buiten de fysieke werkelijkheid. Immanent letterlijk 'er in blijvend', juist aanwezig in de wereld en in de menselijke ervaring.

Wat wil nu het geval: God is (niet alleen) transcendent (verheven boven alles), maar ook immanent (aanwezig in de schepping). En God (die van het christendom) openbaart zich in Christus – en dan zijn we bij de geboorte van Jezus, het kerstkind.

God vertoont zich in Christus. Dat kind, waarover we ons verwonderen, daar liggend in die voederbak, is een manifestatie van God zelf. God ligt daar zelf. God is niet alleen transcendent, maar ook immanent – want: zichtbaar, tastbaar aanwezig.

Transcendent kun je zien als een verticaal, immanent als een horizontaal. Die twee vormen samen... een kruis. Een kruis dat je in jezelf kunt ervaren > Verbonden met God, verbonden met je medemens > Kruisend in je hart – in ieders hart.

En dat is het mooie van het 'Ere zij God'. In dat lied komt het allemaal langs.

Het zit allemaal in wat die hemelse engelschaar zingt in Lucas 2:

Ere zij God in den hoge, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen.

God is 'in den hoge', en God wordt geëerd – want 'een kind is ons geboren'. En dit kind zal, zoals Jesaja al profeteerde, deze namen dragen: Wonderbare raadsman, Sterke God, Eeuwige vader, Vredevorst – en de heerschappij rust op zijn schouders.

En nu komt de grap. Dit goddelijk kind is een mensen-kind. En wij, 'mensen-kinderen', zijn allemaal (ook alle klootzakken!) Gods kinderen. En dat kind, in die kribbe, 'gewikkeld in doeken', heeft ons voorgedaan hoe het kan: kind van God zijn.

Dit kerstkind is een uitnodiging aan ons allemaal. Om dat kruis in onszelf te ervaren. We zijn van goddelijk komaf – en we hebben een goddelijk opdracht. Die afkomst is onbegrijpelijk – die kunnen we hoogstens dankbaar aanvaarden. Beter...

Maar onze opdracht, daar is niets onbegrijpelijks aan: *Vree-hee-de op aarde*. Toegegeven, het is ook precies het allerlastigst: leven in vrede – met jezelf, met elkaar. Maar het is waarom we hier bij elkaar zijn: leren in vrede samen te leven.

Als afsluiting, nemen Sjaliene en ik u alvast even mee in het ‘Ere zij God’. Het is straks, zoals elk jaar, ons uitgangslied met kerst. Wat zingen we daar nou toch? En hoe klinkt het eigenlijk? Hoe drukt de muziek die bijbeltekst van Lucas uit?

Het lied opent met ‘Ere zij God’. Dat klinkt stevig en statig, stellig ook. En dan, van daaruit, klimt ‘in den hoge’ omhoog. ‘Vrede op aarde’ begint laag, klinkt aards, maar klimt in tweede instantie ook omhoog – het gaat niet vanzelf, maar kan wel degelijk.

En dan wordt het ‘In de mensen een welbehagen’ (welbe-háá-háá-gen) uiteindelijk bijna juichend – alsof God wil zeggen: ‘Zie je wel, je kunt het!’. ‘Vrede op aarde’ voelt ineens, voor even, binnen bereik. En dat is het ook, als we dat echt willen.

Om daarna, je overgevend, nog één keer te zingen: ‘Vrede op aarde, in die mensen een welbehagen’, gevolgd door een (moe maar tevreden) Amen – nog één huppeltje naar omhoog, en dan de zo’n klassiek drietrapje omlaag: Aa-haa-men...

‘Amen’. ‘Zo zij het’ – en dat het zo mag zijn: ‘Ere zij God, en: Vrede op aarde’.

Amen

Chloë de Waal *Rejoice greatly, O daughters of Zion!* Georg Friedrich Händel

Zacharia 9 (NBV21) [9] Juich, vrouwe Sion, Jeruzalem, schreeuw het uit van vreugde! Je koning is in aantocht, bekleed met gerechtigheid en zege.

Gebed, voorbeden en *Onzevader*

Eeuwige, wij danken u,
danken u voor het leven, dat ons is gegeven.
Het leven dat wij delen, met velen –
en zoals we niet hebben gekozen óm te leven,
hebben we ook niet uitgekozen met wíe wij hier leven.

Wij bidden u,
geef ons moed – de moed om te geloven,
dat we het hier goed kunnen hebben met elkaar –
in vrede met elkaar kunnen leven,
ook met degenen die we misschien wel kunnen schieten.

Wij bidden u,
leer ons te weten,
dat al is het nog zo donker,
het altijd weer licht zal worden;
wij vragen u,
leer ons om in vrede met elkaar te leven,
leer ons om het goed te hebben met de mensen die ons omgeven.

Wij vragen u,
laat ons ervaren dat we niet alleen zijn,
Dat we ons verbonden weten en voelen met een groter geheel,
En dat we dat vorm kunnen geven, kunnen uitdrukken
In ons eigen kleine leven.
Blij zijn dat we leven – en met wie we hier leven.
Begrijpen dat wij het niet alleen met die anderen moeten doen,
Maar die anderen het ook met ons zullen moeten doen.
Leer ons bescheidenheid, breng ons betrekkelijkheid.
Leer ons geloven, en dankbaar zijn.

We bidden voor iedereen die er vanmorgen niet bij kan zijn.
Ze zijn bij ons, in onze gedachten en in onze harten.

We bidden voor...

In stilte willen we tot u bidden.
Uitspreken waar we mee zitten, wat ons dwars zit –
omdat we weten dat er geluisterd wordt.

[...]

Al onze gedachten en gebeden komen samen
in de woorden die ons kunnen dragen, als we het niet meer weten:

Onze Vader die in de hemel zijt,
uw naam worde geheiligd;
uw Koninkrijk kome;
uw wil geschiede,
gelijk in de hemel als ook op de aarde.
Geef ons heden ons dagelijks brood;
en vergeef ons onze schulden,
gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren;
en leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van den boze.
[Want van U is het Koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
in der eeuwigheid.]

Amen.

Cantone *In dulce jubilo*

>>> '**Kom, juich en wees blij**' ('Jauchzet, frohlocket', etc)

Mededelingen en kerstcollecte

Slotlied Lied 487 vers 1, 2, 3 Eer zij God in onze dagen

Eer zij God in onze dagen,
eer zij God in deze tijd.
Mensen van het welbehagen,
roept op aarde vrede uit.
Gloria in excelsis Deo,
gloria in excelsis Deo.

>>> Ook hier klonk weer het engelenkoor:

Gloria in excelsis Deo, 'Eer zij God in de hoogste hemel'

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof
in een leven van liefde, een leven in vrede, een leven in het licht.
Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap,
Haar taak in deze wereld, met haar zorgen en noden.
En gaan wij dan van hier de vreugde van het kerstfeest in,
hoe, waar en wie dan ook.

Onder Gods zegen:

De Heer zegene en Hij behoede ons.

De Heer doe zijn aangezicht over ons lichten en zij ons genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over ons en geve ons vrede.

(gezongen) Amen

Uitgangslid *Ere zij God*

Ere zij God, ere zij God

In de hoge, in de hoge, in de hoge

Vrede op aarde, vrede op aarde

In de mensen een welbehagen

Ere zij God in den hoge (2x)

Vrede op aarde, vrede op aarde (2x)

In den mensen, in den mensen, een welbehagen

In den mensen, een welbehagen, een welbehagen

Ere zij God, ere zij God

In den hoge, in den hoge, in den hoge

Vrede op aarde, vrede op aarde

In den mensen een welbehagen

Amen, amen

Muziek Tygo en Sjaliene de Waal